

Sygn. (...) C 351/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku (...) Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR del. do SO Marek Nadolny
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Bugiel

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2016 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa R. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w C.

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda R. S. na rzecz Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w C. kwotę 3.600 zł (słownie: trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt (...) C 351/15

UZASADNIENIE

Powód R. S. pozwem z dnia 28 października 2015 roku wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa Zakładu Karnego w C. kwoty 80.000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia ogłoszenia wyroku do dnia zapłaty, zaopatrzenie wyroku w klauzulę wykonalności oraz zasądzenia kosztów procesu.

Uzasadniając swoje żądanie wskazał, iż dochodzona kwota stanowi zadośćuczynienie za krzywdę jaką doznał na skutek osadzenia go w złych warunkach bytowych w pozwanej jednostce penitencjarnej. W szczególności wskazał na panujące przeludnienie, niewłaściwe funkcjonowanie kantyny więziennej, brak należytego wyposażenia cel, nieodpowiednie ich oświetlenie, ograniczenia w dostępie do ciepłej wody lub całkowity jej brak. Podnosił brak odpowiedniej klimatyzacji – zimą w celach był zimno, a latem „brakowało powietrza”, zagrzybienie celi. Zarzucał, iż okna były niewłaściwie osadzone, pomieszczenia niedogrzone. Ponadto wskazywał na występujące w pomieszczeniach robactwo. Skarżył się również na brak warunków pozwalających na utrzymanie higieny osobistej, zachowania prywatności. W ocenie powoda występowały również utrudnienia w kontaktach z rodziną, bliskimi i znajomymi. Zarzucił pozwanemu podawanie niewłaściwego żywienia, podsłuchiwanie rozmów telefonicznych, spisywanie numerów, zbyt małą częstotliwość rozmów telefonicznych, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej. Zdaniem powoda zbyt mała była

liczba zajęć kulturalno - oświatowych oraz błędnie ułożony ich grafik. Również nieodpowiednia była w jego ocenie opieka medyczna (k.2-4).

Wniosek powoda o ustanowienie pełnomocnika z urzędu został oddalony (k.16), a ponowny wniosek – oparty na tych samych okolicznościach odrzucony (k.118).

Powód został zwolniony od kosztów sądowych w sprawie w całości (k.17).

Pozwany Skarb Państwa - Zakład Karny w C. zastępowany w tym procesie przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany zakwestionował żądanie powoda co do zasady i co do wysokości. Zarzucił, iż powód nie wykazał podstaw odpowiedzialności Skarbu Państwa tego, że dobra osobiste powoda doznały jakiegokolwiek uszczerbku. Wskazał, iż zarzuty powoda co do złych warunków bytowych są bezzasadne, albowiem wszelkie prawa powoda jako osadzonego określone w kodeksie karnym wykonawczym były przez pozwanego respektowane. Przede wszystkim powód przebywając w Zakładzie Karnym w C. nie przebywał w warunkach przełudnienia, cele mieszkalne wyposażone były w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, a jego ewentualne usterki były na bieżąco naprawiane. Kąciki sanitarne były zabudowane i usytuowane tak, by zapewnić skazanym intymność przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Działaniu pozwanej jednostki penitencjarnej nie można więc przypisać bezprawności. Powód w czasie pobytu u pozwanego miał możliwość korzystania z radia i telewizji, książek, prasy, uczestnictwa w organizowanych imprezach kulturalno – oświatowych, korzystania z usług religijnych, zajęć sportowych. Pozwany wskazywał również, iż powodowi zapewniano odpowiednią dietę. Także widzenia odbywały się stosownie do obowiązujących w tym zakresie przepisów. Powód miał możliwość korzystania z telefonu oraz porozumiewania się za pomocą komunikatora skype. Pozwany zaprzeczył twierdzeniom powoda o podsłuchiwanie rozmów telefonicznych, czy cenzurowaniu korespondencji, nieodpowiedniej opiece medycznej. Wskazał również, iż powód nie składał wniosków o zatrudnienie. Nadto – zdaniem pozwanego - powód nie wykazał także dalszych przesłanek odpowiedzialności strony pozwanej (k.22-28).

SĄD USTALIŁ NASTĘPUJĄCY STAN FAKTYCZNY:

Powód R. S. był osadzony w Zakładzie Karnym w C. od dnia 13 maja 2015 roku do dnia 31 października 2015 roku. Przebywał w pawilonie (...), na oddziale (...) w celi (...) o metrażu 8,05 m⁽⁽²⁾⁾ (dwóch osadzonych) od 13 maja 2015 roku do 10 czerwca 2015 roku, w pawilonie (...), na oddziale (...) w celi (...) o metrażu 12,35 m⁽⁽²⁾⁾ (czterech osadzonych) od 10 czerwca 2015 roku do 2 lipca 2015 roku, w pawilonie (...), na oddziale (...) w celi 409 o metrażu 12,35 m⁽⁽²⁾⁾ (czterech osadzonych) od 2 lipca 2015 roku do 31 października 2015 roku.

Miał w tym czasie możliwość korzystania z radia, telewizji, książek znajdującej się w bibliotece centralnej Zakładu Karnego, codziennie dostarczanej prasy, korzystania z organizowanych na terenie zakładu imprez kulturalno – oświatowych w postaci koncertów, przedstawień, wystaw, spotkań z artystami, konkursów, korzystania z usług religijnych. Ponadto dwa razy w tygodniu mógł korzystać ze świetlicy do zajęć sportowych wyposażonej w niezbędny sprzęt do rekreacji ruchowej oraz świetlicy pawilonowej, w której znajduje się stół do tenisa stołowego i telewizor. Powód mógł również uczestniczyć w zajęciach sportowych na placu sportowym, brać udział w grach zespołowych, korzystać z urządzeń rekreacyjnych 120 minut co najmniej dwa razy w tygodniu.

Kantyna funkcjonowała na podstawie zatwierdzonego przez Dyrektora Zakładu Karnego planu pobierania osadzonych na zakupy artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych.

Powód nie składał próśb o zatrudnienie. Ponadto miał możliwość odbywania widzeń i korzystania z telefonu, czy też porozumiewania się za pomocą komunikatora skype.

DOWÓD: historia rozmieszczenia (k.32-33), informacja nadesłana przez ZK w C. starszego wychowawcę D. Penitencjarnego (k. 34-35), odpowiedź na Skargę powoda udzielona przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej (k.106), sprawozdanie (k.107), odpowiedź na skargę (k.108).

Oddział (...) został oddany do użytku w roku 2008. W pawilonach kąpiki sanitarne oddzielone są zabudową stałą z drzwiami. Doprowadzona jest ciepła i zimna woda. W celach jest wentylacja grawitacyjna, a cele mają centralne ogrzewanie. Cele – w zależności od wielkości – wyposażone są w od jednego do czterech punktów świetlnych z rurami jarzeniowymi montowanymi w parach o mocy 36W lub zwykłymi żarówkami o mocy 25-40W.

Wszelkie stwierdzone lub zgłoszone usterki są naprawiane, cele malowane konserwacyjno – remontową działu kwatermistrzowskiego.

Cele mają odpowiednią wentylację i są wyposażone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Sprawność wentylacji sprawdzana jest przez Zakład Usług (...).

Powód nie zgłaszał zastrzeżeń co do temperatur panujących w celach w okresie zimowym.

DOWÓD: oświadczenie technika D. Kwatermistrzowskiego Zakładu Karnego w C. (k.36), Protokoły kontroli przewodów kominowych (k.37-38), wytyczne nr (...) Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 4 października 2011 roku w sprawie wymagań technicznych i ochronnych dla pawilonów zakwaterowania osadzonych (k.41-46), oświadczenie instruktora D. Kwatermistrzowskiego Zakładu Karnego w C. (k.47), jadłospisy (k.48-57), zarządzenie Nr (...) Dyrektora Zakładu Karnego w C. z dnia 26 czerwca 2015 roku w sprawie porządku wewnętrznego Zakładu Karnego w C. (k.58), odpowiedź na Skargę powoda udzielona przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej (k.106), , sprawozdanie (k.107), odpowiedź na skargę (k.108).

Pozwany zlecił przeprowadzenie usług deratyzacji, dezynsekcji i dezynfekcji.

DOWÓD: umowy z dnia 1 sierpnia 2014 roku i 3 sierpnia 2015 roku (k.39-40).

Zgłoszenia powoda dotyczące opieki medycznej były realizowane, w razie konieczności wdrażano odpowiednie leczenie. U powoda nie stwierdzono chorób o przebiegu przewlekłym.

DOWÓD: informacja Dyrektora Szpitala i (...) z (...) (...) Zakładu karnego w C. (k.59), dokumentacja medyczna (k.60-105).

SĄD ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powyższe okoliczności były między stronami w zasadzie bezsporne, dodatkowo dowodzone były dokumentami, które w ocenie Sądu tworzyły spójną i logiczną całość, wzajemnie się uzupełniając. Nie zawierały informacji sprzecznych bądź wzajemnie się wykluczających. W ocenie Sądu brak było podstaw, które uzasadniałyby odmowę przyznania tymże dowodom – we wskazanym wyżej zakresie – waloru wiarygodności. Odnośnie tych dowodów nie były składane żadne zastrzeżenia, Sąd nie dostrzegł także z urzędu żadnych okoliczności, które dowody te mogłyby podważać skutkiem czego uznał je za wiarygodne i wyczerpujące. Informacje podane przez pozwanego nie zostały przez stronę powodową kwestionowane.

Sąd ustalił, iż u pozwanego nie występowały żadne uchybienia pod kątem higieniczno-sanitarnym, nie naruszono także dóbr osobistych powoda. Nie występowały nawet czasowe przeludnienia w celach. Nadto powód jako osadzony miał zapewnione wszelkie prawa, w tym dostęp do zajęć kulturalno – oświatowych, zachowany był pełen zakres uprawnień powoda. Powód miał dostęp do wydzielonego węzła sanitarnego wyposażonego w ciepłą i zimną wodę, zaś cele wyposażone i umeblowane były zgodnie z obowiązującymi przepisami. Przy czym pomieszczenia, w których

przebywał powód nie uchybiały metrażowi, o którym mowa w art. 110 k.k.w. Ponadto powód nie zgłaszał chęci pracy, żadnych roszczeń z uwagi na niewłaściwe traktowanie.

Powód domagał się zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych w związku z panującymi w Zakładzie Karnym w C. warunkami bytowymi. Podstawę odpowiedzialności strony pozwanej w tym zakresie stanowią przepisy art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. i 24 k.c.

Wskazać należy, iż dla przyjęcia odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych zgodnie z art. 24 k.c. konieczne jest łączne zaistnienie 3 przesłanek: bezprawność działania sprawcy, istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie i jego naruszenie lub zagrożenie, przy czym pierwsza przesłanka jest objęta domniemaniem prawnym, co oznacza, że powód nie musi jej wykazywać. Pozostałe przesłanki muszą być, zgodnie z ogólną zasadą dowodową wyrażoną w art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., wykazane przez powoda. Dopiero w przypadku skutecznego wykazania naruszenia dobra osobistego pozwany mógłby zwolnić się z odpowiedzialności poprzez wykazanie, iż jego działanie (zaniechanie) nie miało charakteru bezprawnego – tj. było zgodne z wiążącym go prawem (domniemanie bezprawności działania).

Wprawdzie powód domagając się ochrony przewidzianej w powyższych przepisach nie wskazał konkretnie, jakie dokładnie dobra osobiste pozwany naruszył, to w ocenie Sądu z treści uzasadnienia pozwu można wnioskować, iż chodzi o godność osobistą powoda i zdrowie.

Roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych oparte jest na bezprawności tego naruszenia. Przy czym powód winien udowodnić w niniejszym procesie fakt naruszenia przez pozwanego konkretnego dobra osobistego, doznania krzywdy wskutek naruszenia tego dobra (art. 6 k.c. i 232 k.p.c.). Pozwanego natomiast obciążał dowód, że naruszenie dobra osobistego nie było bezprawne – tj. że było zgodne z wiążącym go prawem.

Powód nie sprostął obowiązkowi udowodnienia swych twierdzeń o złych warunkach bytowych w czasie odbywania kary pozbawienia wolności. Zaakcentować należy zupełną bierność powoda w trakcie niniejszego postępowania. Poza własnymi twierdzeniami przedstawionymi w pozwie w sposób wysoce ogólnikowy, nie przedstawił on żadnego konkretnego dowodu, który potwierdzałby jego zarzuty oraz wskazywałyby na powstałe u niego skutki osadzenia go w niegodziwych, niewłaściwych warunkach.

Powód nie zareagował też w żaden sposób na stanowisko pozwanego zawarte w odpowiedzi na pozew. Przeprowadzone przez Sąd postępowanie dowodowe w oparciu o dowody przedłożone przez stronę pozwaną na okoliczność twierdzeń o warunkach odbywania kary w Zakładzie Karnym w C., nie potwierdziły zaś zarzutów zawartych przez powoda w pozwie.

Oczywistym jest, że osoba odbywająca karę pozbawienia wolności winna mieć zapewnione takie warunki bytowe i sanitarne, w których godność człowieka i prawo do intymności nie zostaną w sposób istotny naruszone. Nie można jednak pomijać, iż w określonych uzasadnionych sytuacjach przepisy prawa przewidują możliwość ograniczenia dóbr osobistych. Takim właśnie przypadkiem jest okres odbywania kary pozbawienia wolności, co wynika z samej jej istoty. Powód musi więc znosić pewne ograniczenia i dolegliwości związane z samym uwięzieniem, a wynikające z zadań ochronnych i z celu zastosowanej wobec niego kary. Na te dolegliwości i ograniczenia składają się właśnie takie czynniki jak: powierzchnia przypadająca na jedną osobę, warunki spania, jedzenia, infrastruktura sanitarna.

Stan faktyczny niniejszej sprawy nie daje podstaw do przyjęcia, że istotnie warunki panujące w pozwanej jednostce penitencjarnej prowadziły do większego ograniczenia jego praw, niż to wynika z zadań ochronnych i celu kary pozbawienia wolności.

Zasady odbywania kary pozbawienia wolności reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90 poz. 557). Szczególne znaczenie z punktu widzenia zarzutów podniesionych przez powoda ma art. 110 § 2 k.k.w. Ustawodawca zagwarantował w powyższym przepisie, iż w celach mieszkalnych powierzchnia przypadająca na jednego skazanego nie może wynosić mniej niż 3 m², cele muszą być wyposażone w odpowiedni sprzęt zapewniający warunki higieny, dostateczny dopływ świeżego powietrza.

Z przedłożonych przez pozwanego dowodów w postaci informacji dotyczącej rozmieszczenia powoda w celach w okresie osadzenia w Zakładzie Karnym w C. jak i oświadczeń pracowników wynika, że powód R. S. nie przebywał w warunkach przeludnienia.

Warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych, w tym normy wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy cel mieszkalnych, reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku (Dz.U 2014 Nr 200).

Jak to już wyżej wskazano powód nie przedstawił jakichkolwiek dowodów potwierdzających jego zastrzeżenia, że warunki bytowe w celach w których był osadzony wykraczały poza dolegliwości związane z istotą odbywania kary pozbawienia wolności. Samo osadzenie w niekomfortowych – zdaniem powoda - warunkach nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia.

Warunki odbywania kary pozbawienia wolności stworzone w jednostce penitencjarnej mogły być - w ocenie samego powoda - niekomfortowe. Powód powinien jednakże pamiętać o tym, że osadzony zawsze musi się liczyć z ograniczeniem przestrzeni życiowej, prywatności, intymności oraz niższym niż na wolności standardem życia. Stanowią one bowiem istotę kary pozbawienia wolności. W tym też zakresie godność i wolność osoby osadzonej musi czasami doznać ograniczeń. W ocenie Sądu stan faktyczny niniejszej sprawy nie wskazuje na to, by ograniczenia i niedogodności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności, które spotkały powoda były szczególnie dotkliwe. Niewątpliwie bowiem powód przebywając w pozwanej placówce miał dostęp do mediów, zajęć kulturalnych i oświatowych.

Podkreślenia wymaga, iż samo osadzenie w niekomfortowych warunkach nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia. Warunki, w których przebywała powód nie mogą być bowiem ocenione jako niegodziwe, gdyż osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami. Możliwość domagania się zadośćuczynienia istnieje natomiast wówczas, gdy umieszczenie w celi zostało połączone z jednoczesnym naruszeniem takich podstawowych standardów jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania albo oddzielenia węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi. W ocenie Sądu powód nie udowodnił, iż był traktowany w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w sposób niehumanitarny.

Powód nie udowodnił, iż trudności, które znosił przewyższały poziom nieuniknionego cierpienia, właściwy dla uwięzienia i przekroczyły dopuszczalny próg dotkliwości.

Osoba pozbawiona wolności przez sam fakt uwięzienia nie traci podstawowych praw gwarantowanych przez Konstytucję i akty prawa międzynarodowego. Poszanowanie i ochrona jej godności jest obowiązkiem władzy publicznej, wypełniającej zadania represyjne państwa. Realizacja pozbawienia wolności wiąże się z ustaleniem poziomu, na którym warunki uwięzienia są „odpowiednie” i nie naruszają przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka.

Wyjściowe założenie dla określenia wymaganego poziomu jest takie, by traktowanie człowieka pozbawionego wolności nie było poniżające i niehumanitarne, a ograniczenia i dolegliwości, które musi on znosić, nie przekraczały koniecznego rozmiaru wynikającego z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka oraz nie przewyższały ciężaru nieuniknionego cierpienia, nieodłącznie związanego z samym faktem uwięzienia. Na konkretne warunki uwięzienia składają się różne parametry, którymi m.in. jest powierzchnia pomieszczenia przypadająca na jedną osobę, dostęp światła i powietrza, infrastruktura sanitarna, warunki snu i jedzenia lub możliwość przebywania poza celą. W niektórych wypadkach ocena odpowiednich warunków wymaga uwzględnienia indywidualnych cech osadzonego, takich jak wiek lub stan zdrowia. Istotnym elementem oceny jest również czas trwania nieodpowiedniego traktowania.

Zamknięcie i ograniczenie przestrzeni jest konieczną i nieodłączną konsekwencją zgodnego z prawem uwięzienia człowieka, jednak jego rozmiar nie powinien przekraczać „poziomu nieuniknionego cierpienia”.

Wskazać należy, iż to na powodzie na mocy art. 6 k.c. spoczywał ciężar wykazania swych twierdzeń i przekonania Sąd o ich słuszności, a któremu to powód nie sprostał. Z samej bowiem zasady kontrydiktoryjności procesu wynika,

iż to strony obarczone zostały odpowiedzialnością za wynik procesu. Przy rozpoznawaniu sprawy rzeczą Sądu nie jest zarządzanie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie. Rola sądu nie polega bowiem na wykonywaniu przezeń obowiązków procesowych ciążyących na stronach. Strona prowadzi więc proces na własne ryzyko dowodowe (por. Orzeczenie SN z dnia 17.12.1996r., sygn. (...) CKU (...); opubl. OSNC 1997/6-7/76; Wyrok SN z dnia 9.09.1998r., sygn. II UKN (...); opubl. OSNAP 1999/17/556; Wyrok SN z dnia 25.03.1998r., sygn. II CKN (...); opubl. OSNC 1998/12/208). Z kolei działanie z urzędu i przeprowadzenie dowodu nie wskazanego przez stronę jest dopuszczalne tylko w wyjątkowych sytuacjach procesowych i musi wynikać z opartego na zobiektywizowanej ocenie przekonania o konieczności jego przeprowadzenia, np. w wypadku ujawnionej przez stronę bezradności czy w razie istnienia trudnych do przewyciężenia przez strony przeszkód, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie był wystarczający dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z 5.11.1997r.; III CKN (...); opubl. OSNC 1998/3/52; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24.10.1996r.; sygn. III CKN (...); opubl. OSNC 1997/3/29).

W konsekwencji stwierdzić należy, że powód nie wykazał okoliczności przebywania w celach przeludnionych jak i by w inny sposób doszło do naruszenia jego godności i zdrowia, a w konsekwencji zasadności skutecznego domagania się ochrony w oparciu o art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. i żądania z tego tytułu zadośćuczynienia, w konsekwencji czego Sąd oddalił jego powództwo.

Przepis art. 108 § 1 k.p.c. nakazuje Sądowi rozstrzygać o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji.

Treść art. 98 § 1 k.p.c. reguluje kwestię kosztów procesu. Wynikają z tego przepisu zasady: odpowiedzialności za wynik procesu oraz kosztów celowych. Strona przegrywająca jest bowiem obowiązana zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). W niniejszej sprawie powództwo zostało oddalone w całości, co uzasadniałoby zasądzenie na rzecz pozwanych wszystkich poniesionych przez nich kosztów procesu.

Na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 k.p.c. Sąd obciążył powoda kosztami procesu poniesionymi przez stronę pozwaną. Koszty procesu pozwanego stanowiło wynagrodzenie Rady Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa w kwocie 3600 zł (art. 99 k.p.c. w związku z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...), tekst jednolity, Dz.U. z 2013 r., poz. 461).

Na oryginale właściwy podpis